

1.4 Педагогічна модель вдосконалення взаємодії сім'ї та школи за В. О. Сухомлинським

Сьогодні існує потреба впровадження в ЗЗСО ідей Концепції Нової української школи. Це передбачає співпрацю школи, громади, учнів, вчителів на засадах педагогіки партнерства, «педагогіки серця» та врахування гуманістичній ідей виховання В. Сухомлинського з метою формування молодших школярів як особистостей, вільних в помислах, переконаннях і вчинках.

Сучасні учителі є агентами змін тому мають уміти налагоджувати комунікацію з молодшими школярами на засадах педагогіки партнерства, «педагогіки серця», вміти співпрацювати та взаємодіяти з батьками та громадою. Формуванню такого уміння сприяє використання методу особистого прикладу вчителя, який здійснює освітній процес в ЗЗСО. Це можливо за умови визнання педагогічного процесу як діалогу, співпраці, що передбачає взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Педагогічне спілкування є важливим механізмом досягнення головної мети освіти в НУШ. Оскільки педагогічна взаємодія реалізується в певних педагогічних ситуаціях в ЗЗСО, що є сукупністю самих різноманітний вчинків всіх учасників освітнього процесу, то ми змоделюємо процес взаємодії сім'ї та школи.

Модель – умовний образ (зображення, схема, опис) об'єкта (або системи об'єктів). Терміни «модель», «моделювання» в педагогічній науці розглядають багато дослідників, серед яких – В. Афанасьєв, І. Новік, С. Архангельський, Н. Кузьміна. На думку Г. Кондрацької, модель – це дослідження процесів і явищ за допомогою їхніх реальних (фізичних) або ідеальних образів. Окремі показники, які входять до її складу, розглядаються як модельні характеристики [81].

Актуальними є ідеї Н. Ничкало щодо створення моделі педагогічної системи на основі єдності мети, завдань, різноманітних видів діяльності, організаційних форм, критеріїв функціонування [82].

Видатний педагог В. Сухомлинський у праці «Сто порад учителю» писав: «Ми повинні турбуватися, щоб у матері й батька було єдине уявлення про те,

кого вони разом із школою виховують, а звідси і про єдність їх вимог, передусім – до самих себе. Добитися того, щоб батько і мати, як вихователі виступали в єдності – це означає навчити мудрості материнської і батьківської любові, гармонії доброти і суворості, ласки і вимогливості. З великим тактом, не доторкаючись до особистого, часто болісного, ми прагнемо запобігти помилкам батьків у цій найтоншій сфері духовного життя. Там, де немає мудрості батьківської педагогіки, любов матері й батька калічить дітей». «Патріотизм починається з любові до людини. Початки патріотичного бачення і відчуження світу, почуття Батьківщини – в любові до найдорожчої на землі людини – до рідної матері» [87].

Найпершими і найважливішими вчителями у житті дитини є її батьки. Система освітньої діяльності вчителя НУШ відбувається засобами соціалізації та формування ключових та предметних компетентностей, розкриття талантів та формування мислення молодших школярів. Роль вчителя за таких умов це проводир та духовний наставник для учнів У праці «Серце віддаю дітям» Сухомлинський назвав розділи книги: 1 розділ «Школа має любити дитину, тоді вона полюбить школу»; розділ 2 «Все більш глибоке розуміння дитини - це і є виховання»; розділ 3 «Вчити вчитися»; розділ 4 «Трудове виховання – це гармонія трьох початків: треба, важко і чудово»; розділ 5 «Через прекрасне до людського»; розділ 6 «Моральність – системотворчий фактор виховання»; розділ 7 «Знайди себе в собі, опануй себе» [83].

Модель виховної системи в ЗЗСО передбачає взаємодію педагогічних впливів виховного простору та освітнього середовища. Структурні компоненти виховного простору пов'язані із складниками формування патріотизму [80].

Основними складниками патріотизму є любов до народу, Батьківщини, держави; діяльнісна відданість Батьківщині; суспільно значуща цілеспрямованість; почуття власної гідності; психологічна зрілість; віра в майбутнє. Саме складові патріотизму й визначають спектр змістових ліній національно-патріотичного виховання.

Любов до народу, Батьківщини, держави. Це є духовне призначення

особистості. Любов до Батьківщини... Що в себе вкладає поняття «любов»? Відносься до інших так, як бажаєш, щоб відносились до тебе. Це добро, це турбота, це прийняття, це відповідальність, це здатність до подвигів. За допомогою любові легше робиться будь-яка робота, з любов'ю в серці людина менше хворіє, заради любові з'являється воля, прагнення, що перетворюються у дію. Слова «Україна», «патріотизм» набувають для дитини особливого змісту, сприймаються не лише розумом, а й «серцем».

Діяльнісна відданість Батьківщині. Дбати про Батьківщину можна на рівні думок, мови, слів і нарешті дій. Необхідно залучати дітей до участі в різноманітних практичних акціях, заходах, що допоможе виховувати їх активними патріотами своєї держави. Окремої уваги заслуговує волонтерська діяльність педагогів, учнів, батьків, яка сприяє встановленню соціальних зв'язків, опануванню дітьми новими вміннями шанобливого й відповідального ставлення, формуванню у них соціально значущої ініціативності, прагнення поділитися з Україною вільним часом, здійснити альтруїстичний вчинок.

Суспільно значуща цілеспрямованість. Досить цікавим є визначення масштабності особистості, яке розкривається таким чином: моя масштабність залежить від того, наскільки я дбаю (думаю, говорю і дію) на рівні себе, своєї сім'ї, свого роду, вулиці, міста і нарешті свого народу. І велика душа у тієї людини, яка поважає інші народи.

Таблиця 1.

Педагогічна модель взаємодії сім'ї та школи в НУШ.

Мета: Становлення громадянського суспільства в Україні, трансформація світоглядних орієнтацій та самосвідомості народу. Виховання громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності. Володіння відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатність реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідування європейських цінностей, готовність до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цінності України.

Фундаментом патріотичного виховання є опанування цінностей в родині та в школі. Перші патріотичні почуття засновуються на їх інтересі до найближчого оточення (сім'я, дім, рідне місто / село).
Завдання: Формування значущості для особистості цінності моральних чеснот: чуйності, чесності, правдивості, справедливості, гідності, толерантності, милосердя, взаємодопомоги, товариськості, співпереживання, щедрості, поваги до особистості.
Виховання шанобливого ставлення до батьків, сімейних традицій, бажання надати допомогу слабим і хворим.
Формування системи знань про основні правила поведінки в школі, вдома, на вулиці, в громадських місцях.
Формування вмінь оцінювати власні вчинки та вчинки товаришів, інших людей.
Принципи: Поступовості, взаємодії, співпраці, педагогіки партнерства, педагогіки серця, гуманізму.
Змістовні компоненти: Засоби (ІКТ, комп'ютери, гаджети, підручники, книги, словники, настільні ігри, комплекти для рольових ігор). Методи (інформаційні дискусії, дидактичні або рольові ігри; діяльнісно-практичні або групові роботи (конкурси, проекти); інтерактивні методи навчання; індивідуальні та творчі завдання). Оціночний компонент (показники розвитку мислення школярів, ціннісної сфери). Результативне патріотичне виховання як педагогічна організація процесу оволодіння особистістю соціальним досвідом, формування компетентностей, цінностей, ставлення, має виходити з усвідомлення багатокomпонентної системи досвіду, змінності всіх її складових, домінуванні в ній такого компонента, як самовизначення особистості.

Таблиця 2.

Виховні орієнтири ціннісного ставлення в ЗЗСО за В. Сухомлинським.

Виховні орієнтири ціннісного ставлення особистості до сім'ї, родини, людей учнів початкової школи (мета, цілі, завдання):
Формування значущості для особистості цінності моральних чеснот: чуйності, чесності, правдивості, справедливості, гідності, толерантності, милосердя, взаємодопомоги, товариськості, співпереживання, щедрості, поваги до особистості.
Виховання шанобливого ставлення до батьків, сімейних традицій, бажання надати допомогу слабим і хворим.
Формування системи знань про основні правила поведінки в школі, вдома, на вулиці, в громадських місцях.
Формування вмінь оцінювати власні вчинки та вчинки товаришів, інших людей.
Ціннісне ставлення особистості до себе. Виховні орієнтири ціннісного ставлення особистості до себе учнів початкової школи (мета, цілі, завдання):
Формування морально-духовних та вольових якостей.
Набуття позитивних рис характеру: доброти, чесності, людяності, організованості, дисциплінованості, поваги до старших, вимогливості до себе.
Формування вмінь висловлювати свої думки, спілкуватися з однолітками та дотримуватись правил спілкування.
Формування вміння бачити прекрасне у взаєминах із оточуючими, виховання любові і шанобливого ставлення до них.
Виховання бережливого ставлення до власного здоров'я, особистої гігієни, власного життя.
Формування відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків та норм поведінки.
Розвиток їх творчих здібностей і задатків особистості.

Закладання основ лідерських якостей учнів.
Виховання любові до рідної мови, формування мовної вихованості і культури особистості.
Ціннісне ставлення особистості до природи. Виховні орієнтири ціннісного ставлення особистості до природи учнів початкової школи (мета, цілі, завдання):
Введення дитини в систему знань про природу.
Формування мотивів поведінки на збереження природи.
Виховання шанобливого ставлення до природи, бажання зберегти та примножити природні багатства.
Включення дитини в посильну природоохоронну діяльність.
Формування вміння милуватись природою, її красою.
Ціннісне ставлення особистості до праці. Виховні орієнтири ціннісного ставлення особистості до праці учнів початкової школи (мета, цілі, завдання):
Оволодіння трудовими навичками та навиками працьовитості.
Включення в спільну господарську діяльність, виховання бажання допомагати дорослим і один одному.
Формування навичок господарювання, сумлінного ставлення до праці, поваги до людини праці.
Розвиток рис творчої, працелюбної особистості, формування навичок самообслуговування.
Введення дітей у світ професій, поглиблення уявлення про їх розмаїтість і значущість для держави і особистості.
Ціннісне ставлення особистості до мистецтва. Виховні орієнтири ціннісного ставлення особистості до мистецтва учнів початкової школи (мета, цілі, завдання):
Формування інтересу до мистецтва.

Продовження таблиці 2

Закладання основ духовності та естетичної культури особистості.
Формування вмінь сприймати, розуміти твори мистецтва та виявляти власне ставлення до них.
Розвиток умінь та навичок виконувати творчі завдання.
Виявлення обдарованих дітей та розвиток їх творчих здібностей у галузі мистецтва, розвитку м'яких навичок.
Формування мистецької ерудиції та художньо-естетичної вихованості особистості.
Виховання шанобливого ставлення до культурно-мистецьких надбань українського народу та населення рідного краю, розвиток умінь та навичок їх збереження і примноження.

У ЗЗСО учні залучаються до різноманітних видів діяльності і оволодівають суспільним досвідом завдяки ефективному стимулюванню педагогом їх активності у цій діяльності. Значним виховним потенціал у національно-патріотичному вихованні мають шкільні предмети, важливо розвивати ґрунтовні знання історії рідного краю, повагу до його звичаїв, традицій, культури і природи, бажання їх зберігати і примножувати.

Ключовими позиціями щодо громадянського виховання мають бути:

1. Громадянське виховання своїми результатами потрібне для збереження і зміцнення держави, розвитку нації, її самосвідомості та ціннісних засад.
2. Немає громадянина взагалі - є громадянин держави.
3. Громадянське виховання повинне формувати в особистості суспільні почуття як його духовно-моральну основу.
4. Почуття власної гідності. Дитину потрібно питати, про що вона думає, їй дається право вибору, вона свою помилку може виправити, виховується особистісна гідність, та гідність, яка заслужена щоденною працею.
5. Психологічна зрілість. Ми сьогодні говоримо про знецінення родинних взаємин, унаслідок чого у світ виходить психологічно та духовно незріла

особистість. На сьогодні ми переживаємо період гібридної війни. Приклад для наслідування, в першу чергу, – батьки, вчителі. Дитина буде так діяти, коли буде вірити! Якщо ти з дитиною чесний, то дитина вчиться справедливості, якщо ви дитину хвалите, – дитина вчиться оцінювати. Таким чином, ми формуємо критичне мислення, уміння аналізувати, уміння співставляти. Важливо привчати молодших школярів до відповідальності за те, що відбувається в країні, розглядаючи себе як складову громади – нашої Держави.

6. Віра в майбутнє. Віра у народ, у державу. Коли солдат іде на війну, він єдине, на що очікує від дружини, – це віра. Ми з вами знаємо про те, що віра творить чудеса. Тільки той народ, який вірить у свою Батьківщину, може почувати себе гідно. Ми маємо самі з вами усвідомити, що проблем немає – існують завдання, які завжди мають рішення. Адже саме за допомогою дієвих людей країна процвітатиме. Україна – це я.

Виховним потенціалом взаємодії з сім'єю є залучення всіх учасників освітнього процесу до пізнання родинних, народних, релігійних традицій. Взаємодія в атмосфері любові, взаємоповаги, взаєморозуміння, співпереживання, співпраці з метою розвитку у молодших школярів розвивати бажання вчитися та бути відповідальними за власні вчинки.

На сучасному етапі є потреба в підвищенні педагогічної культури батьків з національно-патріотичного виховання (обговорювати питання національного, громадянського, патріотичного, морального, духовного, родинного виховання на батьківських зборах; залучення батьків до планування і проведення позакласних заходів національно-патріотичного спрямування). У роботі варто враховувати вплив батьків на дитину, адже він є стабільно високим і вагомим.

Патріотами не народжуються, патріотизм прищеплюється змалку як невід'ємна риса людського характеру (в першу чергу батьками). Виховується це святе почуття різними шляхами і засобами на основі рідної мови, історії, культурних надбань свого народу, звичаїв, традицій. «На ваших очах, шановні батьку й мати, твориться велике диво природи і людського суспільного життя: дитина стає людиною. Але процес цей триває дуже повільно. В порівнянні з

іншими вищими тваринами людина має найтриваліший період безпомічності – їй потрібний постійний догляд батьків. Ця тривала людська безпомічність – велике чудо природи», - писав В. О. Сухомлинський в праці «Вашій дитині через рік іти до школи» [85].

Суспільне і природне оточення сприяє вихованню дитини, глибшому усвідомленню нею поняття «Батьківщина». «Звертайте увагу дитини на те, як все в природі змінюється, і хай дитина спостерігає за явищами, хай замислюється над причинно-наслідковими зв'язками. І найголовніше – щоб дитина ніколи не залишалась самотньою. Поруч з нею мусять бути старші – насамперед батько, мати. Батько й мати – це перші вчителі і вихователі. Як би добре не було поставлено виховання в дошкільному закладі, без батьківського слова, без батьківського вдумливого погляду на розумовий світ дитини, без атмосфери багатого, цікавого, повноцінного духовного життя в сім'ї – біля цього першого вогнища думки, почуття, рідного слова – немислимий повноцінний розумовий розвиток дитини, необхідний для успішного навчання в школі», - писав В. О. Сухомлинський [85]. «Виховання дитини... Мабуть, немає в світі проблеми складнішої за цю. Коли починати виховувати сина чи дочку? Як це робити? Такі питання хвилюють усіх батьків... Людина – найвища цінність серед усіх цінностей світу. Зрозуміймо, шановні батьки, що невихована людина, моральний невіглас, недоучка – це однаково, що літак, випущений у політ із зіпсованими двигунами: він загине сам і принесе загибель людям. Якщо вас запрошують до школи, ідіть, домовляйтесь на виробництві, щоб вам дали відпустку. Виховання дітей – це віддача духовних сил. Людину ми творимо любов'ю – любов'ю батька до матері і матері до батька, любов'ю батька й матері до людей, глибокою вірою в красу і гідність людини. Прекрасні діти виростають у тих сім'ях, де батько й мати по-справжньому люблять одне одного і разом з тим люблять і поважають людей» [88].

Від того, як будуються взаємини в сім'ї, які цінності, інтереси є пріоритетними, залежить, якими виростуть діти. Важливо, щоб дитина навчилася не тільки брати, але й віддавати любов, турбуватись про рідних з дитинства, бути

уважною до людей. Виховання дитини в сім'ї починається з засвоєння рідної мови. Виховний вплив батьків на дітей постійний.

«В основу своєї роботи з батьками ми поклали індивідуальний зв'язок класних керівників з кожною сім'єю зокрема. Ця робота полягає в глибокому вивченні виховання дитини в сім'ї і відповідному педагогічному впливові на цю сім'ю для встановлення єдиних вимог до дитини. Класні керівники, директор і завуч школи в індивідуальних бесідах домагаються того, щоб між школою і батьками існувало взаємне довір'я. І ми домоглися цього; батьки йдуть до школи шукати поради в найрізноманітніших питаннях, що стосуються виховання і навчання дітей. Взаємне довір'я підвищило авторитет школи в очах батьків і дітей, зробило наші взаємовідносини щирими, відвертими» [86].

Патріотичні почуття – це переживання, з яких у майбутньому виросте громадянська позиція особистості, її людська та національна гідність. Любов до Батьківщини починається з любові до матері та батька, які мають зробити все, аби всюди дитину оточувала ясна, сонячна атмосфера життєрадісності, бадьорості, оптимізму, турботи про фізичне та духовне здоров'я дитини. Батьки завжди повинні пам'ятати, що родина – це мала батьківщина, на ґрунті якої виростає Батьківщина велика.

Важливо формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї, родини, дитячого угруповання [84]. Важливо виховувати любов до рідного дому, краю, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, традицій.

Дуже цінною для становлення світогляду дитини є традиція дослідження власного родоводу, створення родинного дерева. Почати можна з розглядання сімейних фотоальбомів, речей, що перейшли у спадок.

Необхідно, щоб діти усвідомили, що вони не просто споживачі багатств рідної землі, а і їх творці, захисники. Щоб закласти готовність зберігати і примножувати багатства рідного краю, любити свою землю, необхідно прищеплювати любов до природи рідного краю. А почуття любові до природи розвиваються під час природоохоронної діяльності (відвідування парків, скверів, прогулянки до лісу, висаджування квітів, дерев разом з дітьми, догляд за ними).

По-справжньому полюбивши природу, дитина не буде байдужою до рідного міста, містечка, села, до Батьківщини.

Батьки мають серйозно ставитися до духовного світу дитини і його змісту. Знання і розуміння батьками ідеалів, прагнень, інтересів і потреб їхніх дітей – запорука здорової атмосфери стосунків в сім'ї, шлях до досягнення мети у громадянському становленні вихованців.

Сім'я покликана виховувати, формувати і розвивати кращі риси характеру дитини: любов до рідної землі, свого народу, його культури та мови, дружнє, шанобливе ставлення до інших народів, культур та звичаїв; виховання гуманних почуттів, доброзичливості та приязні до людей, потреба надавати їм безкорисливу, посильну допомогу, формування свідомої дисципліни, дбайливе ставлення до праці; виховання скромності, чесності та правдивості, непримиренності до аморальних вчинків людей, нетерпиме ставлення до порушників правил поведінки.

Батьки в межах роду передають дитині важливі для них цінності, враховуючи почуття та потреби дитини, а в ситуації конфлікту шукають спільне рішення, яке б задовольняло всіх зацікавлених. Батьки поважають почуття, потреби та думки дитини. Допомагають дитині розкривати свої можливості, сприяють ставленню її адекватної самооцінки. Також батьки поважають свої потреби та почуття, можуть твердо сказати «ні», коли ситуація вимагає цього. Тому дитина може бути задоволена сама собою, відчувати повагу до власної думки та думки батьків (вчителів, інших людей), мати високе почуття власної вартості та відповідальності за свої вчинки.

У кожній сім'ї мають бути традиції читання чи перегляду відео, прослуховування музичних творів, перегляд кліпів. Важливо здійснювати обговорення шедеврів мистецтва, користування Інтернетом. Здійснювати віртуальні екскурсії, занурюватись разом із нащадками у віртуальну реальність. Сьогодні батьки мають контролювати процес гейміфікації та використання гаджетів, який багато в чому сприяє формуванню в дитини морально-етичних якостей: гідності, чесності, справедливості, турботи, поваги до життя, поваги до

себе та інших людей та соціально-політичних якостей (патріотизму, свободи, демократії, культурного різноманіття, повага до рідної мови і культури, шанобливого ставлення до довкілля, поваги до закону, солідарності та відповідальності).

Оскільки почуття національної приналежності й патріотизм у дитини зароджується, формується і розвивається в сім'ї, важливо давати дітям можливість брати участь у громадському житті, набуваючи таким чином соціального досвіду. Отже, власним прикладом і залученням дітей до активної соціально значущої діяльності батьки сприятимуть вихованню патріотично налаштованих і національно свідомих громадян України.

Важливим завданням сім'ї є також формування культури міжнаціональних відносин, що має величезне значення в соціально-цивільному і духовному розвитку дитини. Істинний патріотизм включає в себе повагу до інших народів і країн, до їх національних звичаїв і традицій і нерозривно пов'язаний з культурою міжнаціональних відносин.

Розмовляючи з дітьми, важливо звертати увагу, що Україна не тільки для українців, а й для всіх, хто живе на цій землі. Перед родиною завжди постає велике завдання – виховання майбутнього громадянина – патріота України, який знає і пам'ятає свій рід, материнську мову і буде гідно творити майбутнє. Важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи є співробітництво школи і сім'ї, яке передбачає належний рівень педагогічної культури батьків. Тісний взаємозв'язок школи та сім'ї може розвиватися завдяки педагогічній освіті батьків і залученню їх до виховної роботи.

Рівень педагогічної освіченості батьків залежить від традицій у сім'ях, в яких вирости вони, набутих знань, життєвого досвіду, здатності до саморозвитку. Майже завжди, на сучасному етапі особливо, у зв'язку з переходом до нового типу суспільства, утвердження нових суспільних, етичних цінностей, а також із процесами глобалізації, педагогічна освіченість батьків нерідко відстає від реальної педагогічної ситуації, суспільних потреб, очікувань дитини.

Виховання молодого покоління, набуття молоддю соціальної зрілості сьогодні є актуальною проблемою. Педагогічна наука виконує функцію цілісного систематичного аналізу учнів та молоді, досліджуючи її динамічні зміни у найважливіших сферах життя: політичній, економічній, соціальній та духовній.

Особистість формується в процесі соціалізації, в результаті засвоєння суспільного досвіду через включення її в систему взаємодії з оточуючим соціальним середовищем.

Сьогодні постає завдання – виховання у молодого покоління почуття патріотизму, формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності, забезпечення створення умов для формування ключових та предметних компетентностей особистості.

Українська держава ґрунтуючись на європейських цінностях здійснює патріотичне виховання та формування у школярів національної свідомості, любові до України, турботи про благо українського народу.

Сьогодні актуальними є вміння цивілізованим шляхом відстоювати права й свободи громадян. Важливо забезпечувати мир та злагоду в суспільстві.

Патріотичне виховання взаємопов'язано з формуванням і розвитком особистості, якій притаманна висока самосвідомість, готовність до виконання громадянського обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності та цілісності України.

У контексті нашого дослідження модель – це оболонка, всередині якої схематично описана побудова взаємодії в ЗЗСО на засадах педагогіки партнерства та ідеях В. Сухомлинського.

Модель представлена у вигляді схеми, де відображені її взаємопов'язані компоненти: цільовий (мета, завдання, принципи), змістовний (зміст взаємодії), оцінний (показники спеціальної фізичної, функціональної та психологічної підготовленості курсантів) і результативний.

Цільовий компонент включає в себе мету, спрямовану на досягнення конкретного результату, що забезпечує досягнення завдання, керуючись

певними основними принципами.

Також школа має дбати про постійний розвиток педагогічних знань батьків, вдаючись до різних методів роботи. Одним із методів, що є досить ефективним для побудови повноцінного діалогу між учнями, батьками і школою є освітні тренінги для батьків. Діяльність вчителя та взаємодія з батьками в умовах безпечного освітнього середовища передбачає розвиток особистості учня / учениці, врахування всіх особливостей дитини, забезпечення права на освіту. Тому важливо здійснювати підвищення рівня батьківської обізнаності щодо побудови спілкування з дітьми на засадах педагогіки партнерства.

Активізація освітнього процесу засобами демонстрації досвіду у вирішенні проблемних життєвих ситуацій в умовах війн, катастроф. Важливими складниками взаємодії є створення атмосфери довіри, гуманного ставлення до особистості молодшого школяра на засадах співпраці «вчителі-батьки-учні-громада».

Важливим напрямком роботи у сімейному вихованні молодших школярів є забезпечення добровільного партнерства родини та школи як рівноправних суб'єктів освітнього процесу.

Це передбачає виявлення та активізацію виховних можливостей сім'ї, підвищення рівня педагогічної культури батьків та організацію спільної діяльності родини та ЗЗСО. Організація освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства передбачає залучення можливостей інтерактивних форм і методів взаємодії вчителя з батьками та учнями.